

Nogle Oplysninger om Adam Oehlschlägers mødrene Slægt.

Af H. G. Oirík.

Hvad Oehlschläger selv beretter om sin mødrene Slægt, er ikke meget. I sine Erindringer fortæller han om sin Moder, Martha Marie Hansen, at »hendes Fader, en Tydsker, havde været kongelig Fuldmægtig«, fremdeles, at »min Mormoder Anna Maria Severin var Datter af en Borger i Kiøbenhavn. Min Morfader efterlod ved sin tidlige Død Enken i Armod med tre Børn. Min Moders Forældre vare altsaa[!] Tydske, og hun blev, ligesom min Fader, opdraget paa Tydsk. Det forekommer mig, som om min Fader har fortalt mig, at min Mormoder gjorde en Reise til Tydskland med sine Børn efter sin Mands Død, men vendte tilbage igien i den yderste Nød.« Senere samler han, hvad han »tilforladeligt ved at sige om sin Slægt«, i at han »paa fædreneside stammer i flere Led fra angelsachsiske Spillemand og Fiskere. Min Farmoders Fader Tolstrup var Jyde, min Morfader Hansen en Høitydsker, min Mormoders Fader Severin en Kiøbenhavner.«¹⁾

Hans Kilde til denne Viden er, foruden hvad hans Fader mundtlig har meddelt, den Stambog, ført paa tysk, som hans Farfader har paabegyndt og hans Fader fortsat, men hvad der her fortælles om Digterens mødrene Slægt, indskrænker sig til følgende af Joach. Conr. Oehlschläger indførte Notits: »1777 Verheirathete ich mich mit meiner geliebten frau Martha Maria Hansen aus Copenhagen gebürtig, damahls Kammer Jungfer bey Ihro gnaden der Gräfin von Moltken. Ihre Eltern wahren [:] gewesner Hans Hansen Königl. Gevolmächtiger und ihre Mutter eine Bürgers Tochter aus Copenhagen nahmentlich Anna Maria gebohrne Severin.«²⁾

Hvor sparsomme disse Data end er, har de dog kunnet afgive brugelige Udgangspunkter for den Undersøgelse, hvis Resultater her forelægges, skønt de paa flere Punkter desværre endnu er mangelfulde. Imidlertid synes det passende at lade dem se Lysel i det Aar, hvori vi d. 18. November kan fejre 150-Aars Dagen for Adam Oehlschlägers Fødsel. Digterens egne Oplysninger gav i 100-Aaret for hans Fødsel en dansk Litteraturhistoriker Føje til at fastslaa, at »som man ser vare Oehlschlägers Forfædre næsten udelukkende Tydskere«³⁾; der vil da ogsaa jaar sikkert blive henpeget paa hans tyske Afstamning, i hvert Fald den paa fædrene

Side, ihvorvel allerede hans Faders Moder er af afgjort dansk Nationalitet.⁴⁾ Derfor kan det maaske have sin Betydning at paa- vise, som det her sker, at hans Mormoder var en indfødt Kjøbenhavnnerinde af danske Forældre, og at der gennem hendes Fader randt jydsk Blod i Digterens Aarer. Og hvad endelig Morfaderen angaar, der af Oehlenschläger nævnes som »Højtysker« — vel i Modsætning til Faderen (født i Sydslesvig) og Farfaderen (født i Holsten) som han kalder Ætlinge af »angelsachsiske Fiskere og Spillemænd« — da synes denne efter det lidt at dømme, som kan oplyses om ham, snarest at være dansk af Fødsel.

Muligt kan der, inden Mærkedagen i det tilstundende Efteraar naas, skaffes et og andet frem til Udfyldning og Rettelse af de Punkter, som den følgende Undersøgelse har maattet lade ligge uopklarede.

I. Oldeforældrene.

Naar Adam Oehlenschläger betegner sin Mormoders Fader som »en Kiøbenhavnner«, er dette mindre rigtigt, end naar han kalder ham »Borger i Kiøbenhavn«. Oldefaderens Navn var Bernt (el. Berent) Antonissen (Antoni, Antonij) Severin, og da han d. $28/4$ 1710 fik Borgerskab i Kjøbenhavn som Øltapper, angives han at være fra Jylland⁵⁾; mulig findes hans ikke helt almindelige Navn en Dag i en jysk Kirkebog. D. $15/6$ s. A. vies han i Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn som Ungkarl til Pigen Martha Andreas Datter fra St. Pederstræde; han betegnes da som Kudsk⁶⁾, og ved det første Barns Fødsel angives Hustruens Navn, som ogsaa stedse senere, at være Martha Marie; Oehlenschlägers Moder er da opnævnt efter sin Mormoder. I Pestens Tid har Bernt Antoni Severin søgt at skaffe sig øgede Indtægter som Ligbærer, Sygepasser el. lign.; thi han betegnes ved sit 2. Barns Daab i Maj 1712 som »Betienter ved Sundheds Commissionen«; i denne Egenskab har han antagelig tjent de Midler, der i de følgende Aar skaffede ham et mere indbringende Erhverv⁷⁾. I April 1712 kaldes han ved sin førstefødte Søns Begravelse: Høker i St. Pederstræde (hvor han ogsaa boer ved Drengens Fødsel 1711), men allerede i Oktober 1713, ved sit 3. Barns Daab, er han avanceret til Brændevinsbrænder paa Nørregade, og her bor han endnu i August 1716, medens han fra November s. A. har Bolig i Nye (∴ Store) Kongensgade, hvor han ejer Huset Mtr. No. 129 (1756: No. 240, 1806: No. 246, nu Gade No. 64) af St. Annæ Øster Kvarter. Som boende her betegnes han i Indkvarteringsmandtallet 1717 som Rodemester, og her afgaar han ved Døden d. $28/4$ 1721⁸⁾; i Vor Frue Skoles Ligbog 1711—1751 anføres han i Ugen fra 27. April 1721 under den vildledende Betegnelse: Lorents Antoni at være henbragt fra

St. Kongensgade til Nikolaj Kirkegaard; da denne Kirkes ældste bevarede Begravelsesprotokol først begynder med 1767, kan noget nærmere om hans Begravelse, hans Alder og Dødsarsag ikke findes.

Skønt han i en Aarrække betegnes og vel ogsaa har ernæret sig som Brændevinsbrænder, tyder Oplysningerne i hans Skifte afgjort paa, at han hovedsagelig har levet af Øltapperi og -udskænkning. Der registreres intet Materiale til Brænderi; derimod fordrer Brygger Hans Hendrick Smith Betaling »efter Karfvestok« for 33 Tdr. 4 Dalers Øl med Accise 99 Rdl, for 18 Tdr. 2 Dalers Øl à 9 Mk. 27 Rdl. »item for 14 Brygninger« 18 Rdl. 4 Mk., ialt 144 Rdl. 4 Mk. En Gennemgang af de mange Faddere ved hans seks Børns Daab viser, at han og hans Hustru har arbejdet sig op til at høre til den jævne Middelstand af Kræmmere, Bryggere, Vintappere og Brændevinsbrændere i Nørregadekvarteret; Drabantgarde Sr. Theodosius Schoeffel el. Scheffel — der i øvrigt ogsaa i 1711 mærkelig nok betegnes som Brændevinsbrænder paa Gl. Mønt —, Politifuldmægtig Sr. Arild Hansen, Mad^{elle} Alhed hos Velb. Hr. Etatz Raad Bartholin, Kgl. Maj^{ts} Hof-Prædikanters Kiereste (i 1713), Mad^{me} Sr. Rasmus Büssings Oeconomi paa Studiegaarden og Jomfru Maria Sophie Bruun sammesteds udgør blandt de erhvervsdrivende Islætten fra et lidt højere Samfundslag. Hvad der har drevet Bernt Antoni Severin bort fra Nørregade og hans Kreds dér, kan ikke ses — mulig et fordelagtigt Ejendoms køb, mulig økonomisk Nedgang og Uheld.

Skiftet efter ham, der først sluttedes d. $\frac{3}{9}$ 1721, overværedes paa Myndighedernes Vegne af Raadmand Anders Lavridssøn Bech, af det eneste overlevende Barns, den 9-aarige Datter Anna Maries tilkommende Stedfader J e p J a c o b s e n B u c h og af den ovennævnte Drabantgarde, der nu boer i Gothersgade, som Kurator og Tilsynsværge for Barnet under Skiftet. Boet udviste en Beholdning af 1082 Rdl. 5 Mk. 4 Sk., hvoraf Huset repræsenterede en anslaaet Værdi af 750 Rdl.; Resten var Løsørets Værdi, og en Gæld paa 808 Rdl. 4 Mk. 4 Sk., hvis Hovedpost var Skyld til den rige Bager Adrian Poeg i H. t. Panteobligation af $\frac{11}{6}$ 1720 paa 533 Rdl. 2 Mk., hvorhos der i Boet indestod en Kapital paa 66 Rdl. 4 Mk. tilhørende den afdødes Myndling Christen Nielsen⁹). Datteren Anna Maries Arv blev ifølge det ikke bevarede Skiftebrev opgjort til 133 Rdl. 2 Mk., som hendes Stedfader fik at bestyre under Overformynderiets Tilsyn — han foreviste iøvrigt først Skiftebrevet d. $\frac{20}{1}$ 1722 efter at have været ude for »Tvang og Stefning« — og som mod hans Panteobligation af $\frac{24}{1}$, læst $\frac{3}{2}$ s. A., anbragtes i det Hus i St. Kongensgade, som Jep Buch erhvervede sig ved at ægte Pige-barnets Moder¹⁰).

I Bernt Antoni Severins Ægteskab med Martha Marie Andresdatter fødtes der følgende Børn (alle data, hvor det ikke særlig er nævnt, fra Vor Frue Kirkes Bøger):

1. A n t o n j, døbt Tirsdag d. $24/2$ 1711, begravet d. $13/4$ 1712 — efter at have været »svag i 3 Uger af Brystsyge« — paa Frue Kirkegaard, nordre Plads.
2. A n n e M a r i e, døbt Torsdag d. $26/5$ 1712, Adam Oehlen-schlägers Mormoder.
3. C h r i s t e n c e, døbt Mandag d. $22/10$ 1713; død i Nye (St.) Kongensgade af Smaakopper og begravet d. $28/1$ 1718 paa Vor Frue Kirkegaard, nordre Plads.
4. A n d r e a s, døbt Tirsdag d. $5/3$ 1715 og begravet efter at have været »svag 1 Aar af Svindsot« Lørdag d. $14/11$ 1716, ligeledes paa Vor Frue Kirkegaard, nordre Plads.
5. K i r s t i n e, døbt Tirsdag d. $28/4$ 1716 og død 12 Uger gammel »svag 10 Dage« og begravet Fredag d. $21/8$ s. A. samme Sted som sine Søskende, og
6. C h r i s t e n t z e, døbt $21/2$ 1718 i Nikolaj Kirke og død $1\frac{1}{4}$ Aar gl. af »Slag 14 Dage for Tænder« samt begravet Tirsdag d. $3/10$ 1719 paa Vor Frue Kirkegaards nordre Plads — skønt Forældrene nu boer i Trinitatis Sogn.

Af en Børneflokk paa seks blev der saaledes kun et Barn igen, og naar dættes Barnebarn, Professor Oehlen-schläger, et Aarhundrede senere fra sin Bolig i Bispegaarden paa Nørregade (hvor han levede i Aarene 1822—35) vandrede over Frue Plads til sin Gerning paa Universitetet, gik Vejen — hvad han vist ikke drømte om — over hans fem smaa Grandonklers og -tanters Grave. Eller rettere: over de Steder hvor de havde været begravede; thi i Sommeren 1823 afgravedes Frue Kirkegaard i gennemsnitlig en Meters Dybde, og den hele Jordmængde overførtes til Søbatteriet Trekroner, hvor der var Trang til en meget betydelig Mængde Jord »af fortrinlig Beskaffenhed«. I Søbatteriets Brystværn maa man da søge efter Støvet af Brændevinsbrænder Bernt Antoni Severins smaa Børn¹¹⁾.

Børnenes Moder »forandrede« sig ogsaa — et halvt Aars Tid efter sin første Mands Død ægtede hun paany en Øltapper, der takket være det, hun kunde tilføre ham, begyndte med noget mere end hendes første Mand. J e p J a k o b s e n B u c h eller B u k betegnes ogsaa som Jyde, da han d. $23/6$ 1721 løser Borgerskab i Kjøbenhavn¹²⁾, og da han d. $10/10$ s. A. betaler Copulationsafgift til Staden for at blive viet i St. Nikolaj Kirke, kaldes Ib Jacobsen Lakej og logerer i »Elephanten« i Læderstræde¹³⁾. Han har fortsat sin Forgængers Virksomhed i Huset i Store Kongensgade, ogsaa som Rodemester, men har efter nogle Aars Forløb afhændet — eller er

i hvert Fald flyttet fra dette Hus, hvis Nummer slet ikke nævnes i Fortegnelsen over de ved Branden i 1728 skaanede Ejendomme, og har, senest i December 1727 købt Gaarden Mtr. No. 41 (1756: Nr. 40, 1806: Nr. 37) af Rosenborg Kvarter i Springgade, nu Pilestræde Nr. 62, hvilken Ejendom han ved Obligation af $16/12$ 1727, læst 22. s. M., sætter i Pant for sin Steddatters hos ham indestaaende Fædrearv¹⁰⁾, der i 1728 angives at være 200 Sletdaler. Samtidig udsteder han en Obligation paa 1600 Rdl. Cour. til Sr. Adrian Pouch (Poeg) med 1. Prioritets Panteret i bemeldte »Gaard og Pladtz beliggende udj Springgaden imellem Sr. Jens Gieddelöches paa den eene og [Christopher] Gottlieb Hæver Boersmids Hus paa den anden Side«, hvori af nyt er indrettet et Brændevinsbrænderi med en Kobberkedel paa 4 Tønder med Hat, Piber, Svaletønde, Mæskekar og al anden Tilbehør¹⁴⁾. Om Gaardens Areal m. v. findes Oplysninger i Fortegnelsen over de i 1728 afbrændte Gaarde og Huse¹⁵⁾, thi det var i en ulykkelig Stund, Jep Jakobsen var flyttet fra det nye Kjøbenhavn til Byens Indre; ved Branden gik hans Gaard op i Luer, og Ejeren led et Tab, der længe sved til ham.

Det galdt nu for ham at skaffe sig og sin Hustru — om der var Børn i Ægteskabet, vides ikke — Brødet paa en eller anden Vis, og han, der i Renovationsskatte-Mandtallet er opført som Rodemester — en Bestilling, der formentlig saa at sige er fulgt med Overtagelsen af Ejendommen i St. Kongensgade — søger $25/4$ 1729 Kjøbenhavns Magistrat om, at han herefter maa i afg. Jens Giedelöches¹⁶⁾ Sted »revidere accise Regnskaber samt tillige tillades at bringe Sterfboeder her i Staden i Rigtighed« imod at han derfor stiller Kaution; Magistraten resolverede dog, at »det beroer endnu hermed nogen Tid«¹⁷⁾. Samme Aar betegnes Jeppe Buch i Stadens Indkvarterings-Mandtal som Ølskænker, boende i Øster Kvarter Mtr. Nr. 126 (1756: Mtr. Nr. 136, nyt Nr. 140, Gade Nr. 26 i Holmensgade). Aaret efter er han flyttet til Øster Kvarter Mtr. Nr. 199 (1756: Matr. Nr. 234, nyt Nr. 150, Gade Nr. 5 i Fortunstræde) og kaldes Theskænker; samtidig bestræber han sig for paa bedste Maade at faa inddrevet de Beløb, han mener at have tilgode fra sin tidligere Rodemestervirksomhed¹⁸⁾. Det har i det hele været vanskelige Aar for den saa haardt prøvede Bys Befolkning, og Jep Buch og hans Hustru har ikke haft det lettere end andre Borgere. Den afbrændte Gaard i Springgade har han maattet opgive at bebygge, og Pantekreditoren, Bager Johan Adrian Poeg har derfor bortsolgt Grunden ved Auktion. Den $9/1$ 1730 læses ved Kjøbenhavns Byting en Obligation af $7/10$ 1729 fra Jep Jacobsen Buch, ved hvilken han til Sikkerhed for et Laan paa 400 Rdl., hvorved Sr. Jens Hald efter Buchs »instendige Begiering« Tid efter anden har forstrakt ham, pantsætter sit og sin Hustrus Løsøre og deres

Garderobe¹⁹). Af den detaillerede Fortegnelse synes at fremgaa, at det har været Debitor muligt at bjerge om ikke alt, saa dog det væsentligste af Indboet under Branden i 1728, der jo ganske vist ogsaa først ret sent naaede frem til Springgade. Der findes baade Sølvtoj og Husgeraad af Tin, Kobber og Messing; som ventelig er ikke mange større Møbler, men et ganske godt Udstyr af Senge- og Dækketøj. For at give et Indtryk af, hvorledes Oehlenschlägers Oldemoder har gaaet klædt, anføres, hvad der af Effekterne sikkert kan skønnes at have hørt til hendes personlige Udstyr: 1 sort damaskes Fruentimmer Klædning, 1 stribet taftes Kjole og dito stukket Skørt, 1 sort Kaabe med Graaværk, 1 tobins Caseaqve [Tobin eller Tabin: ostindisk vatret Silkestof, Sølvør], 1 brun Caseaqve og Skørt af hjemmegjort Tøj, 1 chagrins og 1 atlaskes Trøje, 7 Stk. 3 Kapper, 12 Særke, 6 hvide Forklæder, 1 hvid Fruentimmertrøje, 1 dobbeltgarnet Agechanter og Bull med Kniplinger, 12 hvide Tørklæder, 6 Kniplingshatte og 1 Guld-Brokades Hue.

Om Jep Jakobsen Buchs Genvordigheder ved at holde Øl- og Thehus vidner Gældskommissionens Protokoller paa adskillige Steder; selv blev han d. $\frac{31}{2}$ 1730 stævnet af Jens Sørensen, der krævede en Erstatning paa 2 Mk. 2 Sk. for et i Jep Buchs Hus bortkommet spansk Rør²⁰). Det kan forstaas, at han under sine Besværligheder har spejdet efter nye Udveje for Levebrød, og d. $\frac{11}{4}$ 1731 anmoder han derfor Magistraten om et attestatum om sit Levnedes Forhold, saasom han agter paa anden Maade at søge sin employ; en saadan Recommendation opsættes da ogsaa og meddeles ham under 16. s. M., men den indeholder af Oplysninger om den anbefalede Kvalifikationer intet af Interesse udover en Bekræftelse af, at han udi den ulykkelige Ildebrand hart blev medtaget og mistede en stor Del af sin Formue²¹).

I Holmensgade og Fortunstræde havde Jep Buch i 1730—31 boet til Leje, men et Par Aar efter er han atter bleven Husejer; han maa saaledes paa en eller anden Maade været kommet til Penge, thi ikke alene kan han i 1732 udbetale sin Steddatters Fædrenearv til hendes Ægtefælle, men han staar ved Udgangen af 1733 som Ejer af et Hus i Pilestræde, gl. Mtr. Nr. 77, nyt Nr. 103, nu Gade No. 4, der d. $\frac{11}{12}$ s. A. vurderes til 2400 Rdl. og assureres for 2000 Rdl.²²) Den mindste Del af Huset — der bestod af et 3-Etages Bindingsværks Gadehus paa 6 Fag med Frontespitz over 4 Fag, et 3 Etages Bindingsværks Sidehus og et Bindingsværks »Thee Huus«, ogsaa i 3 Etager; under alle Bygningerne grundmurede Kældere — var dog Theskænker Jep Buchs, thi Familiens stadige Financier, Sr. Adrian Poeg, fik samtidig Obligation med 1. Prioritets Panteret i Huset for »1000 Rdl. Croner og 800 Rdl. Cour. klingende Mønt«; dog blev Obligationen først læst til Thinge d. $\frac{7}{5}$ 1736, og

Renterne var da nøjagtig betalt til $11\frac{1}{6}$ s. A.²³) D. $12\frac{1}{8}$ 1733 havde Mad. Marte Marie Buks, boende i Fortunstræde, for 1 Rdl. aarlig lejet sig Stoleplads i Nikolai Kirke, nemlig den aabne Stol No. 4 i »det Pulpitur udi Søndre Cappels Svifbue wed Daaben over de korte Mands Stolle«, som var blevet ledig ved sal. Willum Øskenhørers Død, og s. A. erhvervede Seig. Jep Buch Teemand sig en Plads i samme Kirkes »lange Mands Stole midt paa Gulvet« No. 23, ved at betale den forrige Besidders, islandsk Købmand, Peder Balles Restance 1 Rdl. 2 Mk., men Aaret efter gav Jep Buch kun 8 Mk. — »mere var ikke at bekomme« skriver Regnskabsføreren vemodig, »fordi det er saa langt fra Prædikestolen«²⁴).

Med 1738 ophørte begge disse Lejemaal, og Grunden var den, at der var indtraadt en ny Face i Ægteparrets Liv; Jep Buchs gamle Forbindelser fra Lakej-Tiden og Magistratens Anbefaling maa omsider have virket, thi i 1738 opnaar han at blive Proviantskriver ved Kong Christian VI.s Hof. Nogen Beskikkelse for ham som for andre Hofbetjente ses ikke at foreligge, men da han omtaler Forholdet i en Ansøgning til Kong Frederik V. i Marts 1748 (se nedenfor), maa Tingen vel have sin Rigtighed; i Vægterskats-Mandtallet for 1738 betegnes han da ogsaa som Køkkenskriver og ligesaa i 1740, men senere anføres han overhovedet ikke i Mandtallene, og Grunden er da vel den, at han nu har faaet Bolig paa Slottet (og Stoleplads i Slotskirken). Han var nu inde paa den rette Vej, og 10 Aar efter, i Marts 1748, opnaaede han at blive beskikket i det ved Ole Damstrøms Død ledigblevne Embede som Borgretsskriver og Birkeskriver ved Amager Birkething. Han var No. 17 blandt 29 Ansøgere — deriblandt en Højesteretsadvokat (i 18 Aar), Commerceraad Chr. Rasch og en gammel Supplikant, Studiosus Hans Chr. Anchersen, der »haver været ved Academiet paa 18 Aar og opvartet som Famulus ved Universitets Biblioteket paa 8 Aar«; selv var Jep Buch ustuderet, og Bestallingen kunde derfor i Medfør af Bestemmelserne i Frd. af 10. Febr. 1736 ikke meddeles ham uden efter kgl. Dispensation, men denne gaves ham under $29\frac{1}{3}$ 1748 efter en den 21. s. M. dateret Ansøgning til Kongen, hvori han erklærer, at han vel ikke hidtil har haft Lejlighed til at praktisere de Ting, som udkræves af en Dommer og deslige Embedsmand, men at han dog fra sin Ungdom i 38 Aar »har været ved Pennen« og de sidste 10 Aar som Proviantskriver ved Christian VI.s Hof²⁵). Endnu engang møder vi hans Navn i Magistratens Resol. Protokol, idet han $14\frac{1}{3}$ 1749 søger om fri Passage ud og ind ad Amagerport de Dage Thing holdes²⁶).

Længe skulde det allerede noget alderstegne Ægtepar dog ikke faa Glæde af det nye Embede og den dermed forbundne sociale Position. Hustruen døde først og begravedes den $20\frac{1}{7}$ 1752 fra Klosterstræde, 65 Aar gammel, død af Værk efter langvarig Svaghed;

hun nedsattes om Eftermiddagen i Helliggeistes Kirkes Urtegaard, og 2 Aar efter fulgte hendes Mand hende i Graven; Jep eller Jeppe Jacob Buch var, da han d. $29/4$ 1754 begravedes fra Skidenstrædet, hvortil han efter Hustruens Død var flyttet, 62 Aar gammel, og som Dødsarsag angives tærende Svaghed. Noget Skifte efter Ægtefællerne er ikke hidtil fundet²⁷⁾.

Saafernt Aldersopgivelserne ved Begravelserne staar til Troende, er Oehlschlägers Oldemoder født o. 1687; da hun ægtede sin 1. Mand, Digterens Oldefader, var hun altsaa o. 23 Aar gammel, ved Indgaaelsen af sit 2. Ægteskab 34 Aar. Hvorvidt hun har født Børn i dette, har jeg hidtil ikke kunnet se; Navneforbindelsen kunde tyde paa, at den Jacob Anthoni Buch, der d. $2/12$ 1755 beskikkes til »Kontrollør for Konsumtionen ved Porten« (scil. i Kjøbenhavn), og om hvem det oplyses, at han »i 19 Aar har tjent sal. Geheimeraad Grev Laurvig og nu er Køkkenskriver hos Overstaldmester Grev Laurvig« er en Søn af Jep Jakobsen Buch.²⁸⁾ Da Ægtefællerne er viede i Nikolaj Kirke, hvor de ogsaa erhvervede sig Stolepladser, er deres mulige Fællesbørn antagelig døbte her; men da Daabsprotokollerne netop for dette Sogns Vedkommende mangler for Aarene 1721—34, er der ikke megen Sandsynlighed for nogensinde at faa fuld Klarhed over, hvorvidt Jep Jakobsen Buch og Martha Marie Andresdatter har efterladt sig Afkom.

II. Mormoderen.

Anna Marie Berntsdatter Severin er født i St. Pederstræde, antagelig — da hun er døbt. d. $26/5$ — i Midten af Maj 1712; hendes mandlige Faddere var Sr. Arrild Hansen, Politie-Fuldmægtig, Sr. Jens Pedersen, og Hans Pedersen, Brændevinsbrænder, bægge i St. Pederstræde; Købmand sammesteds Hans Falckenbergs Hustru Sidsel bar Barnet, Brygger paa Nørregade Nicolaj Børgesens Hustru holdt det over Daaben og Mademoiselle Alhed hos Etatsraad Bartholin holdt Huen.²⁹⁾ I sit 4. Aar er hun med Forældrene flyttet fra Nørregade til St. Kongensgade; her har hun knap 9 Aar gammel mistet sin Fader, har set sin Moder gifte sig paany og er vel blevet i Hjemmet i de følgende Aar. Da hendes Stedfader i December 1727 har erhvervet Ejendommen gl. Mtr. No. 41 i Springgade, maa hun enten det følgende Aar have haft Ophold udenfor Hjemmet, eller Forældrene er ikke flyttet ind i det nye Hus, eller Kirkebogen er urigtig ført (hvad ingenlunde er usandsynligt), thi da Anna Marie Ber[n]tsdatter den 7. Oktober 1728 i Trinitatis Kirke vies til Christian Riber, anføres hun som »pige i gothesgade«³⁰⁾. Tænkes kan det ogsaa, at hun har haft Ophold i eller ihvert Fald er blevet gift fra Familiens

Ven og hendes Kurator ved Skiftet efter Faderen, Drabantgarde Theodosius Schöffels Hjem; han boede nemlig i sin Ejendoms-gaard gl. Mtr. No. 211 i Gothersgaden (Rosenborg Kvarter), der brændte i 1728³¹).

Om Brudgommen er de foreliggende Oplysninger desværre højst usikre. Paa Anna Marie Berntsdatters Folie i Overformynderens Hovedbog er — efter Indholdet at dømme i August 1732 — tilført, at »Anne Maria er gift med Christian Riber, hand har dend 17de Maij 1732 gifvet sin Hustruis Stiffader og Formynder Afkald for ovenbem. hendes Fædrene Arf, som d. 19. dito er tinglæst, thi udslettes Værgemaal. Ovenbemt. obl. blef udleveret til Buk [hendes Stedfader] med paatignede til udslettelse med afkaldet d. 13. Aug. 1732«³². Mulig er han identisk med den J a c o b C h r i s t i a n R i i b e r g fød i Jylland, der $\frac{30}{8}$ 1728 fik Borgerskab i Kjøbenhavn som Øltapper³³) og i saa Fald finder vi Ægteparret — Jacob Christian Riiberg øltapper, Mand og Kone — som Ejere af Huset boende efter Branden 1728 i Mikkell Bryggers Gade gl. Mtr. Nr. 167 (1756: Mtr. Nr. 170, nyt Mtr. Nr. 100 — fælles for 167—168 og 170—171) i Vester Kvarter³⁴); de nygifte Folk har da haft Branden lige ind paa Livet. Ifølge Mandtallet rummede det lille Hus ialt 12 Personer, de fleste antagelig brandlidte. Kun kort Tid har de ejet Huset, der i 1727 tilhører Fodgarde Johan Morten Bohn³⁵) og i 1729 Brændevinsbrænder Rasmus Jensen³⁶), som antagelig samme Aar har solgt det til en anden Øltapper ved Navn Carl Skou.³⁷) Efter 1728 har Christian Riber og hans Hustru vel boet til Leje, thi de findes ikke optaget i noget af de følgende Aars Mandtal, der hovedsagelig er Ejerfortegnelser. Af den ovenanførte Tilførsel i Overformynderens Bog kan ikke sluttet noget bestemt om deres Tilstedeværelse i Kjøbenhavn, men $\frac{15}{4}$ 1733 har Christian Riiber — nogen Betegnelse af hans Livsstilling findes ikke — for Gældskommissionen indkaldt Mathias Bing til Betaling af 2 Rdl.; nogen Skyldgrund angives ikke, og Sagen behandles — med Kontrasøgsmaal fra Bings Side om 3 Rdl. 4 Mk. — i talrige Retsmøder; i det sidste — den $\frac{1}{7}$ s. A. »lod Cit.s H u s t r u benægte Bings foregivende«, hvor paa Parterne indlod bægge Sager til Dom — desværre mangler Domsprotokollen, saa der kan ikke oplyses noget om Resultatet eller blot om Skyldforholdet.

Det er ikke hidtil lykkedes mig i Kirkebøger eller andetsteds at støde paa yderligere Data vedrørende Ægteparret, men at saadanne vil fremkomme er vist uden for al Tvivl. Det vil da maaske kunne oplyses, om der ved følgende Notat i Frue Skoles Ligbog for Ugen fra $\frac{18}{3}$ 1735 er Tale om Christian Riber: Fra Landemærket til Trinitatis Kirkegaard: M. R i j b e r g, idet M. mulig tør læses som Monsieur. Dødsfaldet findes ikke anført i Trinitatis Kirkebog

over de i Kirkens Jord begravede; men at Anna Marie Severins Ægtefælle paa denne Tid kan være død, synes paa anden Maade at bekræftes, idet det utvivlsomt er hende, som Aaret efter indleder den Række Klager til Magistraten, hvoraf man faar det Indtryk, at hun maa have været en stærkt qværuerende Natur, og hvoraf den første Sag formentlig viser, at hun ved dens Fremkomst har været ene om at varetage sine Sager, d. v. s. været Enke.

Anna Marie Riiber, hedder det i Magistratens Raadstue Resolutions Protokol for Onsdag d. 25/7 1736, »klager høylig over Wilhelm Berth, hiulmand, at han og hands Datter hende med megen Spott og blame samt hug og slag overfalde, med Begjering de derfor maa sættes til rette samt gjøre hende satisfaction og betale Mulct til Gudelig [Formaal] jtem tilholdes at lade hende her effter være i roe, saasom hendes æfne ey tillader at føre Proces derom med dem.« Opkaldt paa Raadstuen til d. 30. s. M. erklærede Berth »at hand icke vidste andet med Klagerinden end hvis ærligt og got er; den samme Erklæring gjorde Anna Maria Riiber [scil. om ham], derpaa gaf de hverandre Hænder og blef tilholdte herefter at være i Roelighed.« Ifølge Indkvarteringsmandtallet for 1735—36 og 37 boede en Hjulmand Hans Vilhelm Berth paa Grønnegade (gl. Mtr. Nr. 196 i Købmager Kvarter), og samme Mandtal nævner en Madam Ribe, der holder Thehus paa Købmagergade (i gl. Mtr. Nr. 107 af Frimands Kvarter) og som mulig kan være identisk med Klagerinden; da bemeldte Hans Vilhelm Berth allerede i 1728 havde en (brandlidt) gift Søn, som ogsaa var Hjulmand og før Branden boede i David Skolemesters Gaard paa Købmagergade,³⁸⁾ er det nok snarest denne sidste der er Tale om i 1736; han havde i 1728 to Børn, hvoraf det ene formentlig er den i Klagen nævnte Datter.

I sit Ægteskab med Christian Riber har Anna Marie Berntsdatter haft i hvert Fald den Datter Else Maria, hvis Fødsels- eller Daabsdag uden nærmere Hjemmel angives³⁹⁾ at være 22/2 1729, hvad der i øvrigt stemmer ret godt med Forældrenes Vielse i Oktober 1728, og som 8/12 1757 ægtede Brygger, senere Købmand Johan Gierløv (1709—1800) efter at have været Kammerjomfru hos Gehejmerraadinde Numsen, en Stilling, for hvilken hun antagelig har haft sin Moders Stedfader, Jep Jakobsen Buks Forbindelser ved Hove at takke.³⁹⁾ Hun har saaledes kun været Halvsøster til Oehlschlägers Moder og Morbroder, hvilket forklarer den kølige Holdning overfor disse, som Digteren foreholder hende i sine Erindringer.⁴⁰⁾ At hun nogensinde skulde have ført Efternavnet Hansen som sine Halvsøskende, er højst usandsynligt; paa Folketællingslisten for 1801 angiver hun, boende i Magstræde Nr. 37, sit Navn som Else Maria Gierløws fød Reberg. Da hun døde i

den høje Alder af 82 Aar, boede hun i Kompagnistræde Mtr. Nr. 32, nu Gade Nr. 25⁴¹); hendes Børn og Svigerbørn afholdt Samfrændeskitte efter hende; Aktstykker fra dette er ikke bevaret i de offentlige Arkiver⁴²).

I 1742, d. 27/7, indgik *Anna Marie Berentsdatter* — saaledes betegnes hun, ligesom ved sin 1. Vielse, i Kirkebogen — nyt Ægteskab med en hvervet Soldat, *Hans Hansen*, af Kaptajn Halls Kompagni.⁴³) Garnisons Kirkes Vielsesprotokol er m. H. t. sine Tilførelser yderst kortfattet; Oplysning om Forlovere m. v. er indført i den særlige Trolovelsesprotokol, der uheldigvis for den *danske* Menigheds Vedkommende mangler for Tiden før 1785. Kun Tilføjelsen ved Brudgommens Navn af, at han hørte til Kaptajn Halls Kompagni, giver en Smule Oplysning, idet der her kun kan være Tale om den Kaptajn Ernst Henning (el. Hendrich) Halle (død 1775), der i Marts 1736 blev Vice Kaptajn og Kompagnichef i det fyenske geworbene Infanteriregiment⁴⁴). Regimentet, der er bevaret i nuværende 4. Bataillon, var o. 1723 efter spredt Garnisonering i det første Par Aar efter den store nordiske Krig, samlet i Kjøbenhavn, men flyttedes o. 1728 til Helsingør; mod Slutningen af 1730'erne laa i hvert Fald dets ene Bataillon atter i Kvarter i Kjøbenhavn; desværre begynder Regimentets bevarede Stambøger og Justitsprotokol først hen mod Slutningen af 1750'erne, saa Oplysninger om Hans Hansens Ind- eller Fratræden i Kapt. Halles Kompagni kan ikke faas. Hans Navn er jo danskklingende, men han kan baade være Slesviger og Holstener; af større Betydning er det, at hans Vielse findes indført under Garnisons Kirkes *danske* Menighed, hvad der peger stærkt i Retning af, at han i hvert Fald ikke, som hans Dattersøn siger, var en Højtysker. Da dertil kommer, at hans Datter Martha Marie efter sin Ægtefælles Udsagn i Stambogen var »aus Copenhagen gebürtig« men hendes Daab forgæves er eftersøgt i samtlige bevarede kjøbenhavnske Daabsprotokoller og i hvert Fald ikke findes i nogen af de bevarede tyske Menigheders Kirkebøger, synes det, man ved om hendes Herkomst, heller ikke at bekræfte Traditionen om, at hendes Fader var en Tysker.

Naar den oehlschlägerske Tradition vil gøre Hans Hansen til »kgl. Fuldmægtig«, stemmer dette i hvert Fald ikke med, at hans Hustru i sin 2. Enkestand ved Folketællingen i 1787 betegnes som »Forvalter Enke«. Han er død længe inden hans Datter ægtede Joach. Conr. Oehlschläger, der har sin Viden om Svigerfaderens Metier fra hende, og man fristes til at antage, at der her kun foreligger en af de sædvanlige eufemistiske Omskrivninger af en forlængst afdød Slægtnings beskedne Stilling i Samfundet — hvad der i dette Tilfælde unægtelig har gjort sin Virkning, idet Adam Oehlschlägers

lidet kendte Morfar i 100-Aaret efter sin Dattersøns Fødsel var avanceret til kongelig Fuldmægtig paa et Slot!⁴⁵⁾

Det ligger nær at antage, at Hans Hansen af sin Hustru eller hendes Slægt er blevet løskøbt fra Militærtjenesten og har søgt over i borgerligt Erhverv — d. 18/8 1743 kommunikerer en aftakket Soldat ved Navn Hans Hansen og Kone i Garnisons Kirke; det kan være ham — mulig er han ogsaa identisk med den Hans Hansen, der ved det kjøbenhavnske Skattemandtal i 1743 er Skriver hos Auktionsdirektøren og boer i Rosenborg Kvarter N.: 211. Snarere har man baade med ham og kgl. Fuldmægtig-Forvalter-Traditionens Oprindelse at gøre, naar man fæster Opmærksomheden ved den Hans Hansen, Fuldmægtig ved Slots-Material Forvalteren, der paa Københavns Indkvarterings-Mandtal for 1747 er anført som boende til Leje i Snarens Kvarter Mtr. Nr. 44 (nu Mtr. Nr. 29, Gade Nr. 4 i Magstræde) og i de tilsvarende Mandtal for 1748—49 og som 1749—50 boer til Leje i samme Kvarter Mtr. Nr. 134 (1756: Mtr. Nr. 120, nu en Del af Mtr. Nr. 79, Gade Nr. 6 i Brolæggerstræde). Men efter 1749—50 findes han ikke i Mandtallene, og dette stemmer godt med, at han paa denne Tid maa have forladt Landet, eftersom hans Søn Bernhard Anthon er født o. 1752 i Bielefeld i Westphalen (se nedenfor S. 57). Hvorfor Hans Hansen, der antagelig har haft sin Hustrus Stedfader, den tidligere kgl. Køkkenskriver, fra 1748 Borgrets- og Birkeskriver Jep Jakobsen Buch at takke for sin Plads hos Slots-Materialforvalteren, har forladt Landet, kan ikke forklares. Hans Fuldmægtigplads har sikkert været af ren privat og ubetydelig Art — nogen Bestalling for ham som kgl. Betjent ses ikke at foreligge. Mulig er det gaaet ham galt; muligt, men højst usandsynligt, har en bedre Stilling i Udlandet tilbudt sig; slet ikke urimeligt er det, at han paany har ladet sig hverve som Soldat af tyske Hververe. Naar hans Dattersøn taler om, at Mormoderen efter sin Mands tidlige Død foretog en Rejse til Tyskland med sine tre[!] Børn, hvorfra hun vendte tilbage i den yderste Nød, turde Kernen heri være, at hun med sin Mand og sin Datter — og muligt ældre Børn, fødte i Tiden mellem 1743-45 — har forladt Landet og, efter Mandens Død i Udlandet, med sine Børn, hvoriblandt den i Tyskland fødte Søn, er vendt tilbage til København. Noget Skifte efter Hans Hansen er ikke fundet, hvilket stemmer med, at han er død under Opholdet udenlands. Antagelig er det herfra, at Sønnenønnen Opfattelse af ham som Højtysker stammer; det bør i denne Forbindelse nævnes, at i den oehlschlägerske Stambog omtales Hans Hansen i k k e som født i Tyskland; som gift med en kjøbenhavnsk Borgerdatter og Fader til en Datter, født i København, havde det ligget nær modsætningsvis at antyde

noget om, hvorfra han skrev sig. »Højtyskeren« staar da alene for Adam Oehlenschlägers Regning.

Inden 1762 maa Hans Hansen være død, thi ved den d. 27/9 1762 paabudte Optagelse af Ekstraskattemandtallet finder vi d. 16/10 1762 Anna Marie Hansens boende i Kjøbenhavn som Enke i dav. Mtr. Nr. 232 i St. Anna Vestre Kvarter (nu i Forening med Nr. 231 nyt Mtr. Nr. 229, Gade Nr. 52 i Adelgade) som Lejer hos Brændevinsbrænder Poul Madsen Kousted, der ikke selv beboede dette Hus, som han havde erhvervet Aaret før og solgte igen i 1765. Nr. 232 bestod dengang af et lille 4-Fags 2-Etages Forhus med Kælder og Kvist og et ligeledes 2-Etages Baghus; paa den snævre Plads husedes ialt 24 Voksne og 15 Børn, deraf en halv Snes indkvarterede Soldater, og Oehlenschlägers Mormoder, hans Moder og Morbroder maa efter Mandtals-Skemaet antages at have boet i Baghuset, paa 1. Sal, hvis 3-Fags Stue, Køkken og 1-Fags Kammer ved Forstuen de dog maaske ikke engang har haft for sig selv, ligesom de med de andre 36 Beboere har maattet dele Glæden ved den 156⁶/₂₄ Kvadratalen store Baghave med dens 2 — to — Træer og et Lysthus uden Tag.

I Mandtalsskemaet har hun med en stor tydelig Skrift og med et Sprog, der synes at have en udpræget sjællandsk Tone, anført sig selv og sine Børn i følgende Vendinger:

»Anna Maria Hansens Enke med tvende børnen ed drenge baren af 11 aar til pense dag et peigebaren paa 17 aar mit Embede er spende lerer paa op føstre huset paa Christianhavn.«

Ogsaa for den følgende (og paa Skemaet sidst anførte) Lejerfamilie, en Soldaterfamilie, ses hun at have været Pennefører.

Børnenes omtrentlige Alder stemmer ganske med de andre Aldersopgivelser vi ellers har for dem. Ved »opføstre huset paa Christianhavn« kan ikke være sigtet til det kgl. Opfostringshus, over hvis Personale nøjagtige Fortegnelser haves, paa hvilke Anna Maria Hansens ikke findes, men der maa være Tale om det af Sognepræst til Frederiks tyske Kirke paa Christianshavn J o s i a s L o r c h i 1755 ledede og af Byens tyske Adelsdamer opretholdte Opfostringshus for Piger, for hvilket der i 1760 var opført en Bygning i Prinsessegade (nu Mtr. Nr. 288 C og Gade Nr. 13, der dog ogsaa omfatter Mtr. Nr. 289) og som kun bestod til 1785⁴⁶); i Skattemandtallet 1762 opgives Antallet af Pigebørn i Stiftelsen til 94, hvoraf dog 3 Numre var vaccante. Som af Adam Oehlenschläger anført⁴⁷) har hans Fader for Pastor Lorch aflagt Prøve for Kundskaber og Undervisningsfærdighed, og det er da ikke usandsynligt, at han efter sin Ankomst til Kjøbenhavn i 1767 hos den tyske Præst er mødtes med Spindelærerindens Datter, der senere blev hans Hustru.

Der synes ikke at være bevaret noget Arkiv for Pastor Lorchs Opdragelsesinstitut, og der kan derfor ikke foreløbig oplyses noget om, hvorlænge eller hvorledes Anna Marie Hansen har virket her. I de følgende Aar er det, at hendes Tilbøjelighed til Kværlans rigtig udfolder sig. Den $21/1$ 1765 klager hun til Magistraten over, at en aftakket Soldats Kone ved Navn Francke »ikke alleene ilde beegner hende med Skiolds Ord, men endog for Vertinden beretter, at hun skulde tale ilde om hende, som derfor og ilde tiltaler hende«; Parterne tilkaldes og tilholdes at være fredelige⁴⁸); d. $19/1$ 1767 gaar Klagen ud paa, at Silkevæversvend Niels Stephensens Hustru har overfaldet Anne Marie og slaget hende samt beskyldt hende for at have stjaalet et Forklæde⁴⁹); d. $29/4$ 1768 er det galt med Hans Henrich Christian og Hustru, der beskyldes af Anna Marie Hansens Enke for at have overfaldet hende og slaget hende i Ansigtet med en Jernpande og udskældt hende med mange ærerørige Ord — det kræves, at de skal »gøre hende Erklæring derfor og declarere ej at have hende noget at paasige«, men Magistraten tilholder dem blot at leve fredeligt⁵⁰); d. $26/6$ 1769 klager Anna Marie Hansens Enke, som har en Søn i Murerlære hos Murermester Brandeman, over at en af hans Svende, Daniel Krüger nu 3 Gange har slaged og ilde medhandlet hendes Søn og tillige sagt, at »han skulde slaae hans Arme og Been i synder saa hand skulde ligge Død for hans fødder« — dette Svendeplageri af den arme Dreng fandt dog selv Magistraten for groft, saa Svenden blev opkaldt, og det blev ham forbudt at slaa Drengen.⁵¹) Ogsaa i den sidste Klagesag har Anne Marie Held med sig; hun og en anden Enke, Johanne Wærners, foredrog d. $23/10$ 1771, at skøndt de havde betalt deres Leje til Styrmand Adam Christensen Schmidt for et Værelse, som de af ham havde fæsted i Jomfru Rauns eller Rafns Hus og saaledes ej er hende noget skyldig, har dog nu en Soldat ved Navn Bartel, paa Jmfr. Rauns Anstiftelse antagelig, foreholdt dem at flytte deres Møbler, og nu krævede de to Enker at faa Møblerne udleverede og Jomfruen for saadan Omgang at vorde straffet; den $28/10$ mødtes Parterne paa Raadstuen, og Jomfru Raun erklærede, »at Requiritinderne kunde hente deres Tøj!« — om Straf for Damen, der ejede hele 3 Lejehuse i Byen, blev der dog ikke Tale.⁵²)

Man skulde ikke efter dette synes, at en saa stridbar Kvinde som Anna Marie Hansen netop egnede sig til at sættes i Hæk sammen med en Skare andre gamle Mennesker i en offentlig Stiftelse, men hendes to Døtre har antagelig udvirket denne Gunst for deres Moder gennem deres fornemme Forbindelser; vist er det i hvert Fald, at d. $8/7$ 1773 paalagde den kgl. Direktion over den alm. Pleje Anstalt Inspektøren for Vartou Hospital, Etatsraad Stendrup paa

Nr. 7 af Kjøbenhavns Senge at indlægge Anna Marie Hansens og hende til lige Forflegning med de andre Hospitals Lemmer at modtage.⁵³⁾ Ved sin Indkomst d. 9. s. M. indbragte hun med sig⁵⁴⁾: 2de Dynner, 2 Hovedpuder, 2de trække Puder, 2 par Lagen, 1 Gingians omhæng, 1 Kiste, 6 Særke, 6 Tørklæder, 6 Forklæder, 8 Kapper og noget Hoved Tøy, 3 adskillige Kofter og Skiørter, 2de Silke Kaaber, 1 Thee Kiedel; Arv havde hun ikke at vente, Gæld ej heller at fordre, og saaledes var hun da nu naaet i sin sidste Havn, hvor hun dog holdt ud i over 15 Aar; thi først d. $\frac{2}{9}$ 1788 døde Adam Oehlsenschlägers Mormoder, Anna Maria Hansen, 76 Aar gammel. Til at klæde hendes Lig blev af hendes Ejendele udtaget 1 Lagen, 1 Særk, 1 Hovedtøj og 2 Tørklæder; hendes øvrige jordiske Gods, der nu bestod af 1 Overdyne, 2 gl. Underdyner, 4 gl. Hovedpuder, 1 blaat Omhæng, 1 Kofte og Skiørt, 1 gl. Kofte og 2 gl. Skiørter, 1 Serk og 1 Pose, 3 gl. Bøger, 1 lidet gl. Chatol, 1 gl. Skab, 1 Stool og 1 Lysemoer, 3 Huer og 10 Korsklæder, 1 Pudevaar og 2 Par Halvvarmer, 1 Tørklæde og 1 sort Fløjels Kyse, blev vurderet til ialt 2 Rdl. 3 Mk. 14 Sk. og indbragte ved Auktion 5 Rdl. 1 Mk. 13 Sk.⁵⁵⁾ Hun er utvivlsomt blevet begravet i Vartou Hospitals Afdeling af den efter 1760 i Brug tagne nye Assistents Kirkegaard, o: paa den Del af Kirkegaarden, der ligger i Hjørnet mellem Kapelvej og det nye Kapel.

I Ægteskabet med sin 2. Mand har Anna Marie Berntsdatter haft i hvert Fald to Børn (den Omstændighed, at de begge er opnævnt efter Moderens Forældre, tyder stærkt i Retning af, at der har været et Par ældre Børn, opkaldt efter Faderens Forældre):

1. Martha Marie Hansen, født d. $\frac{10}{9}$ antagelig 1746, død d. $\frac{6}{5}$ 1800 (se nedenfor).
2. Bernhard Anthon Hansen, født o. 1752, død d. $\frac{17}{3}$ 1788 (se nedenfor).

De er begge to, henholdsvis i 1761 og 1766, konfirmerede i den tysk-reformerte Kirke i Kjøbenhavn,⁵⁶⁾ hvor Sønnen ogsaa lod sin yngste Søn døbe; antagelig er han da selv døbt i en tysk-reformert Menighed paa sit Fødested, der i Murerlaugets Protokol over antagne Lærlinge angives at være Bielefeld i Tyskland⁵⁷⁾; en Henvendelse til samtlige Kirkebogsførere i denne By om Daaben har været resultatløs — »født i Bielefeld« kan jo ogsaa blot betyde, at han er født i Nærheden af Bielefeld, men muligvis ligger Forklaringen i, at Faderen, som ovenfor nævnt, har været hvervet Soldat i Tyskland, og at Daaben er foretaget af en Feltpræst og indført i dennes Embedsbog. At Anna Marie Hansens har søgt den kjøbenhavnske reformerte Menighed om Hjælp til sin Søn vil ses af det følgende (S. 57); selv har hun næppe tilhørt Menigheden; derimod forekommer

i dens Daabsprotokol som Fadder ved et Soldaterbarns Daab i 1772 baade en Anna Maria og en Martha Marie, der kan være Moder og Datter.

III. Moderen.

Oehlenschlägers Moder bærer som ovfr. anført begge sin Mor-moders Fornavne og er efter sin Ægtefælles Opgivende i Stambogen »aus Copenhagen gebürtig« antagelig o. 1746, idet hun ved det i Oktober 1762 optagne Mandtal er »paa 17 Aar« 3: nylig fyldt 16, i Juli 1787 angives hun at være 41 Aar og ved sin Død d. $\frac{6}{5}$ 1800 er hun 53 Aar, 3: hun vilde i September s. A. fylde 54; hendes Fødselsdag ved vi nemlig Besked med fra hendes Søns første Poesi, et Lykønsk-ningsdigt i Anledning af denne Dag i 1789; det er dateret d. $\frac{10}{9}$.⁵⁸⁾ Men om hendes Fødsel og Forældrenes Navn har der i mange Aar hersket megen Usikkerhed, hvilket skyldes, at den kombinerede Daabs- og Vielsesattest, som hendes Ægtefælle netop i 1789 pro-ducerede, da han indtegnede sin Hustru i Enkekassen, er et sandt Conglomerat af Urigtigheder. Den er bevaret in originali⁵⁹⁾ og har følgende Ordlyd:

»In dem Kirchenbuche der Herr Zebaoths Kirche ist aufge-zeichnet, daß Christian Heinrich Lange und seine Frau Anne Margrethe Hansen 1745, d. 26. October schreibe Ein Tausend, Sieben Hundert Fünf und Vierzig d. 26. October eine Tochter haben taufen lassen welche Martha Marie genant worden und daß Martha Marie Hansen d. 28te Novem-ber 1778 mit dem Herrn Joachim Conradt Öhlenschla-ger, Organist bey der Friedrichsberger Kirche, copuliert wor-den, bezeuge mit meiner Hand und Kirchen Siegel. Kopenhagen d. 29. August 1789. Johañ Hieronymus Chemnitz.«

For det første er det en Foregribelse af noget senere end den omhandlede Vielse og derhos noget, der aldeles ikke fremgaar af Kirkebogen, at det er Organisten ved Frederiksberg Kirke, som er Brudgommen; baade i Kirkens Trolovelsesprotokol⁶⁰⁾ og Bog over Vielser⁶¹⁾ for dens tyske Menighed betegnes han som »Bedienter« — det første Sted tilføjes endda: »bey dem alt. Hrr. Gr. v. Moltke« og »beyde brachten den Erlaubniß Schein v. ihrer Herrschaft«. Dernæst er selve Vielsesaaret urigtig anført som 1778 i Stedet for som i Kirkebogen angivet 1777, hvad der som bekendt har givet Anledning til omdisputable Slutninger.⁶²⁾ Men den groveste Fejl er dog den højst mærkelige, urigtige Sammenstilling af en Daab og en Vielse som vedrørende samme og i Virkeligheden to helt for-skellige Personer — det siges ganske vist ikke i Attesten, at det er den samme, men Mening er jo ikke til at misforstaa!

Det hele mærkelige Forhold synes at maatte forklares ved, at Klokkeren, som udskev de to Attester, er slaaet ned paa en urigtig Martha Maria i Daabsbogen og ukritisk har udfærdiget Ekspeditionen; heller ikke Martha Marie Oehlschläger selv eller hendes Mand kan have underkastet Attesten blot den svageste Kritik, da Angivelsen af de urette Forældre dog maatte være iøjnefaldende for dem end for nogen anden; at ingen af dem har kendt den rette Daabsdag lader sig endda forklare. Nogen Sikkerhed for, at Martha Marie Hansen er døbt i Garnisons Kirke, haves som ovenfor anført ikke, men da Forældrene er viede der, er Sandsynligheden ret stor, og hun maa vel ogsaa selv have ment det, siden det netop er til denne Kirkes Protokol hendes Ægtefælle har henvendt sig for at faa Attesten. I Enkekassen har man næppe kritiseret den — ganske vist bar Faderen til den deri ommeldte Martha Marie et andet Efternavn, men Moderen hed jo i hvert Fald Hansen!

Allerede i 1915 er Attestens mærkelige Indhold paapeget af Dr. Louis Bobé i hans Udgave af Adam Oehlschlägers Ungdomserindringer, se Anm. S. 221, hvor det anføres, at den omhandlede Daab »ikke er indført i Garnisons Kirkes tyske Menigheds Kirkebog, men kan have været indført i den danske Daabsprotokol, der nu mangler«, samt at der dog virkelig har levet en Soldat ved Navn Christian Heinrich Lange, som i Ægteskab med en Kvinde med et andet Navn, Maria Elisabeth Lehrs Tochter, fik en Datter, Maria Magdalena, døbt i Garnisons Kirke d. $22/12$ 1752, hvilket Barn blev begravet d. $11/10$ 1759; Forf. syntes dog klar over, at der her næppe kunde være Tale om den samme Person af Navnet Lange, som i den ominøse Attest⁶³).

Et Eftersyn af Garnisons Kirkes danske Menigheds Kirkebøger skaffer dog hurtigt Rede paa, hvem det i Attesten af 1789 ommeldte Ægtepar er. Thi ganske vist mangler som anført den danske Daabsprotokol, der omfatter Tiden 1725—November 1745, men den næste i Rækken, paabegyndt i December 1746, er vel bevaret, og her findes Ægteparret Christen Hinr. L a n g a a r, aflakket Soldat, og Anna Margrethe Hansdatter som Forældre til et d. $24/10$ 1747 døbt Barn, Jørgen Hansen, til hvem bl. a. en Jørgen Hansen, fml. Moderens Fader, og en Jmfr. Margrethe Hansdatter stod Fadder. En Gennemgang af andre af Garnisons Kirkes Bøger viser fremdeles, at Christian Henrich L a n g a a r d v. Capt. Bæhrs Comp. af Fyenske Regiment d. $11/7$ 1737 er viet til Anna Margrethe Hansdatter⁶⁴); og at det er den samme Soldat, der i 1745 kaldes L a n g e, vil bl. a. ses af, at 2. Søndag i Advent d. $8/12$ 1737 communicerede af Fynske Rgmt., Capt. Bæhrs [Comp.] Christian L a n g og Kone⁶⁵) — overhovedet anføres og staves Navnet paa de forskellige Maader; saaledes er det Christian Hinr.

L a n d s g a a r d s Kone, der, 32 Aar gl., er død og d. $\frac{1}{2}$ 1750 begravet i Kirkens lave Kirkegaard⁶⁶); da Enkemanden d. $\frac{22}{10}$ s. A. indgaar nyt Ægteskab med Anna Cathrine Caspersdatter Sløtel, kaldes han Chr. Hinr. L a n d g a a r d⁶⁷), og med dette Navn kaldes han, baade da hans eneste Barn af 2. Ægteskab, Christiane Josina, døbes d. $\frac{12}{8}$ 1751 (ogsaa til hende staar Jørgen Hansen Fadder), og da han selv, 40 Aar gl. er død og d. $\frac{25}{3}$ 1754 begravet i den lave Kirkegaard.⁶⁸) At denne Soldat i sit 1. Ægteskab kan have faaet en Datter døbt d. $\frac{26}{10}$ 1745, passer jo meget godt med, at hans næste Barn er døbt i Oktober 1747.

Et Forhold maa i denne Sammenhæng ikke lades ude af Betragtning: Hans Hansen og Chr. Henr. Langgaard har staaet ved samme Regiment omend, saa vidt det kan ses, ved to forskellige Kompagnier, og kan altsaa have kendt hinanden; endvidere er den sidstnævntes Kone en Hansdatter — hun kan eventuelt være Søster til Hans Hansen. Er det da muligt, at Martha Marie virkelig skulde være Chr. Henr. Langgaards Barn og — da han synes at have haft mange Børn — være antaget i Barns Sted af Hans Hansen og Anna Maria Berntsdatter? Hermed kan den mærkelige Daabsattest og Ægteparret Oehlschlägers kølige Forhold overfor dens tilsyneladende kapitale Fejl forklares. Tanken maa dog vist afvises; Joach. Conr. Oehlschlägers Tilførsel i Stambogen lader sig vanskelig forene dermed — hvorfor skulde han alene have anført sin Hustrus Pleje- eller Adoptivforældre, hvis han vidste, at hun var Barn af helt andre Folk? Afgørende maa det dog være, at hans Søns Fødselsdagsdigt til Moderen forudsætter, at Fødselsdagen er d. $\frac{10}{9}$, mens Attestens Daabsdag først er den $\frac{26}{10}$. Saalænge havde man ikke i 1745—46 ventet med at døbe et Barn. Der maa, som anført, foreligge en Forveksling mellem to Martha Maria'er, hvoraf den ene, hende vi har med at gøre, er Datteren af Hans Hansen og Anna Maria Berntsdatter Severin.

Om hende ved vi iøvrigt fra hendes yngre Aar kun, at hun 1761 er konfirmeret i Kjøbenhavn i den tysk-reformerte Kirke⁶⁹), og at hun 1762, 17 Aar gammel, boer hos sin Moder i Adelgade, nu Gade Nr. 52. Antagelig er det gennem Moderens Forbindelser med Sognepræst Josias Lorch, at hun har faaet Plads hos den tyske Hofpræst, Dr. J. A. A. Cramer, fra hvis Hus hun — da Cramer i 1771 blev Generalsuperintendent i Kiel og forlød Kjøbenhavn — som Kammerjomfru er kommet i Tjeneste hos Grev Adam Moltkes Hustru. Før hendes Ophold i det Cramerske Hus skal hun efter sin Søns Opgivende have »i sin tidligste Ungdom« været i Huset paa Landet »hos en Slægting«, Forvalter Bruun paa Herlufsholm. Hvorledes det forholder sig med dette Slægtskab, kan ikke endnu forklares; den af Dr. Louis Bobé givne Forklaring⁷⁰): at Forbindelsen vistnok

»maa søges gennem hendes Stedfader Marqvart Bolt, hvis Fader(?) Regimentskvartermester Peder Bolt var gift med Ivar Bruuns Søster Cathrine † 1736« maa bero paa en lapsus, idet Marqvart Bolt jo ikke var Martha Marie Hansens, men hendes senere Ægtefælles, Joachim Conrad Oehlenschlägers Stedfader.

Hendes senere Skæbne er omtalt i Sønnens Erindringer og kommenteret i de dertil knyttede Oplysninger fra Dr. Bobés Haand, hvortil der derfor her henvises, idet det blot skal medtages, at Joach. Conr. Oehlenschläger i Stambogen ikke nævner sin Vielsesdag og anfører sin første Søns Fødsel og Daab paa følgende Maade:

»1778 d. 2ten Februar wurde meine geliebte Frau mit einem jungen Sohn entbunden welcher d. 3ten Febr. wieder in der Ewigkeit ging, er bekam in der hochh. Taufe den Nahmen A d a m G o t l o b.«
Hv o r dette Barn er kommet til Verden, vides ikke; mulig vil det nu, da Fødselsdagen er oplyst, være muligt at finde en Kirkebogstilsørsel om dets Daab eller Begravelse.

IV. Morbroderen.

Om sin Morbroder fortæller Adam Oehlenschläger uden noget Sted at nævne hans Navn⁷¹): »Hun [o: Digterens Moder] havde haft en Broder et meget smukt ungt Menneske, fuld af Aand og Hierte. Han lærte Murerprofessionen, blev Svend og var, som jeg har fortalt, nys omtalte [Murermester og] Major L a n g e s⁷²) Ungdomsven Det unge Menneske faldt engang i et Værtshuus i Hververnes Hænder, blev Soldat, og siden var der ingen Mulighed for at faa ham frelst, da min Fader ikke kunde betale Løsesummen for ham. Jeg tænkte paa ham, da jeg digtede Scenerne med Rudolf i D i n a.⁷³) Den ældste Søster, min Moster, var den velhavende Kjøbmandskone, men maa vel ikke have været istand til at gjøre noget for sin Familie, da hendes Broder blev Soldat, og hendes Moder døde i Vartou. Af Fortvivlelse givtede det unge Menneske sig nu med en Tjenestepige, fik to Børn — og havde Gud været lovet overstridt og var død, da jeg kunde skionne. Min Fader besøgte engang med mig Enken paa et Loftskammer i Adelgaden; og det kommer mig for, at jeg hverken før eller siden har seet Mage til usigelig Nød. Det var en haard Vinter, og hun laa i Sengen med Børnene under Dynen, for ikke at fryse ihjel. Min Fader hjalp saa godt han kunde.« I det følgende nævner Oehlenschläger Morbroderens Datter ved Navn F r e d e r i k k e, og denne Oplysning sammenholdt med, hvad der af Dr. Louis Bobé kunde meddeles om Datterens Ægteskab med Malersvend Johan Helms⁷⁴) har gjort det muligt — da først Frederikkes Død, derved hendes Alder og omtrentlige Fødeaar og ad denne Vej omsider hendes Daabsdata var

udfundet — at fremskaffe de følgende Efterretninger om Adam Oehlenschlägers Morbroder, **Bernhard Anthon Hansen**.

Som ovenfor nævnt kendes dennes Fødselsaar og -Sted ikke; ved det københavnske Mandtal i Efteraaret 1762 var han efter Moderens Opgivende »11 aar til Pinsedag«, 3: det følgende Aar, 1763, da Pinsedag faldt paa den 22. Maj; paa Folketællingslisten for $\frac{1}{7}$ 1787 angives han at være 35 Aar og ved sin Død d. $\frac{17}{8}$ 1788 36 Aar; han er da født o. 1752. Naar det i en Kalenderoptegnelse fra Adam Oehlenschlägers Haand skal hedde, at han d. $\frac{13}{7}$ 1792 besøgte sin Morbroder paa dennes Fødselsdag⁷⁵), maa allerede Aars-tallet være urigtigt, da Morbroderen da i 4 Aar havde været død, og Dagen kan da heller ikke efter det ovenanførte være rigtig. Men da han efter sit eget Udsagn (se ovfr.) ikke selv har kendt Morbroderen, men vel hans Enke, er Besøget maaske gjort paa hendes Fødselsdag; hun levede ihvertfald 1792.

I 1766 konfirmeredes **Bernhard Anthon Hansen** i tysk-reformert Kirke; allerede som o. 9-aarig Dreng har Bernhard Hansen d. $\frac{12}{9}$ 1761 faaet Klæder af den s. A. stiftede Kasse til Beklædning af fattige Skolebørn hørende til den reformerte Menighed i Kjøbenhavn⁷⁶); i 1763, hedder det i Beretningen om Kassens Virksomhed, blev 2 af Drengene og 1 Pige af Menigheden konfirmerede og fik deres Udstyr af Kassens Midler, »Daniel Bloch, Friederich Klökermann und Bernhard Hansen aber wurden von ihren Eltern vor der Konfirmation weggenommen, und hatten also kein Theil mehr an dieser Stiftung.« Konfirmeret blev Drengen dog altsaa alligevel i Menigheden, og Aaret efter lod Murermester Henrich Brandemann*) i Laugets Protokol indskrive⁷⁷): »**Bærvartus Antonius Hansen** født i Bielefeldt i Tydskland paa lære i 3 Aar.« I Marginen er tilføjet: »1771, d. 23. Julij løsgivet og fick trøgt Lære brev«; at Drengen ikke har haft det helt behageligt i sin Læretid, fremgaar af hans Moders ovfr. S. 14 omtalte Klage af $\frac{26}{6}$ 1769 over Svenden Daniel Krüger, der mishandlede hendes Søn. Den fra Konfirmationsregistret afvigende Form for Drengens Fornavne er værd at bemærke. Han er jo tydelig nok opkaldt efter sin Morfader Bernt Antoni Severin ligesom Søsteren efter sin Mormoder; da han er født i Westfalen, ligger det nær at antage, at Kirkebogsføreren har ladet sig paavirke af den kendte nordtyske Helgen, Biskop Bernwards Navn, til at fordreje Drengens.

*) Holsteneren **Henrich Brandman** el. Brandemann, der var optaget i Murerlauget $\frac{23}{4}$ 1762 og $\frac{26}{4}$ s. A. vandt Borgerskab i Kjøbenhavn, erhvervede ved Skøde af $\frac{22}{10}$ 1767 Ejendommen St. Annæ Vester Kv. Mtr. Nr. 193 i Borgergade; d. $\frac{4}{4}$ 1803 blev læst hans Disposition om, hvad der skulde gøres ved Gaarden efter hans Død. Den $\frac{9}{6}$ 1807 tilskødedes den Major v. det borg. Korps og Raadmand Philip Lange. Paa dens Grund ligger nu den Sukkerfabrikkerne tilh. Ejendom Borgergade Nr. 33.

Kun som æglefødt kunde han optages i Lauget som Lærling, og man maa da antage, at Moderen ved hans Indskrivning har produceret en tysk Daabsattest for ham, der ellers ikke har været benyttet, og som angav hans Fornavn som i Laugsprotokollen indført. Det vil af Fortegnelsen nedenfor over Bernhard Anthon Hansens Børn ses, at den tyske Navneform hos et af dem gaar igen i en yderligere forvansket Skikkelse.

Adam Oehlenschlägers Beretning om Morbroderens tvungne Hvervning viser sig at være rigtig. Den 12. Febr. 1770 blev Hof-Murmester Brandemans Dreng **Antho n Bernhart Han sen** »paa en voldsom Maade indbragt i det Huus i Peder Madsens Gang, hvor han siden om Aftenen skal have engageret sig til at tjene som Fuselier« ved det danske Livregiment til Fods i Oberstløjtnant v. Barners Kompagni. Hans Mester udtog straks Klage mod Regimentet; der holdtes Krigs- og Politiforhør, men ved Politi- og Kommercekollegiets Kendelse af 26. Marts 1771 afgjordes Sagen af de 8 civile Dommere med 3 militære Bisiddere derhen, at Anthon Bernhard ved 4 Musketereres eedelige Vidnesbyrd fandtes overbevist om frivillig (!) at have engageret sig til at tjene ved Regimentet i 6 Aar mod 30 Rdl.s Haandpenge, hvoraf han straks af Løjtnant J. H. Darre — kendt som dygtig Hverver — havde modtaget de 4 (der samme Aften var blevet drukket op); dog blev der af 2 af de civile Dommere afgivet dissentierende Vota. Med en Supplik, som anbefalede af den samme Magistrat, der nylig havde dømt ham, søgte og fik Muur-Dreng Anthon Bernhard Hansen d. 24. Maj 1771 fri Proces under event. Appel af Kendelsen, men Prokurator P. S. Balling, der beskikkedes ham til Sagfører, har dog, da det kom til Stykket, ikke turdet vove Apellen; Sagen ses i hvert Fald ikke indbragt for Højesteret ⁷⁸). Intet har da kunnet frelse den unge Murer fra efter udstaaet Læretid i Juli 1771 at vedgaa sin Capitulation paa 6 Aar, der maa være blevet forlænget, siden han døde i Tjenesten 1788. I Efteraaret 1771 rykkede Regimentet ind i de nye kjøbenhavnske Kaserner, og her har han da boet i »Sølvfløjen«, til hans Afdeling atter i Efteraaret 1775 lagdes i Borgerkvarter i Kjøbenhavn for ved Paasketid 1776 at forlægges til Helsingør.

Den ²⁹/₈ 1776 fremstod for Danske Livregiments Justitsprotokol Musketér **Antho n Bernhart Han sen** og producerede en af Løjtnant Hveberger udstedt Friseddel (»Trautschein«), hvorefter han maatte indgaa Ægteskab.⁷⁹) Regimentet garnisonerede paa dette Tidspunkt i Helsingør, og i denne Bys St. Marie Kirke viedes d. ³/₁ 1777 Anthon Bernhard Hansen, Mousquetier bey des Herrn Oberst v. Berners Compagn., til Jomfru **Christine T ø n d e r**, efter at de d. ³⁰/₈ 1776 var blevet trolovede og der d. ⁸/₁₂ s. A. første Gang var lyst for dem; Bruden betegnes senere, ved

Mandens Død, som Johans Datter; hun var et Par Aar ældre end sin Ægtefælle. Parret har haft følgende Fællesbørn:

1. Casper Bernhard, født paa Fødselsstiftelsen i Kjøbenhavn og døbt dér d. $19/4$ 1775 »med Tegn 169«⁸⁰⁾ Navnet Casper i Forbindelse med hans nedennævnte Søster Frederikkes henleder uvilkaarligt Tanken paa det af Vilh. Andersen gengivne⁸¹⁾ Skæmtedigt, som Adam Oehlenschläger i sin Søster Sofies Hjem har skrevet om Kusinen Frederikke og Caspar Ka'l. Versene opfatter det fortrolige Forhold mellem de to som Bebudelse af en forestaaende Ægteforening — det er jo næsten utroligt, om Digteren, der vidste, at Frederikke var hans Søskendebarn, ikke ogsaa skulde have været klar over, at Casper var hendes Broder; mindre mærkeligt er det, hvis Sophie Ørsted, der havde Kusinen i sit Brød som Tjenestepige, ogsaa har beskæftiget sin fattige Fætter som Karl. Der foreligger ialt Fald her et Forhold, som foreløbig maa staa uklaret hen.
2. Juliane Marie, født i Helsingør og døbt d. $28/7$ 1777 i St. Marie Kirke; ved hendes Daab staar Faderens Kompagnichef, Oberst v. Barner, Fadder.
3. Anna Birgitte, født og døbt ibid. d. $23/1$ 1779.
4. Barbarus [sic] Antonius, født og døbt d. $30/12$ 1780 ibid.
5. Sophia Friederica, født og døbt d. $19/4$ 1782 ibid. Blandt hendes Faddere mærkes Mr. Jacobsen og Sophia Hedevig, Christen Jacobsens Frau im alten Kloster; han var Broder til den fra Johs. Ewalds Levned kendte Kromand Ole Jacobsen i Rungsted.⁸²⁾ Til hvad der allerede andetsteds er oplyst om Sophie Frederikkes senere Skæbne⁸³⁾, kan føjes følgende. Hun viedes d. $8/9$ 1805 paa Frederiksberg til Ungkarl og Malersvend Johan Helms; fik d. $12/12$ s. A. en Datter, der d. 15. s. M. døbttes Marie Kirstine Conradine, og til hvem Joach. Conr. Oehlenschläger ikke — som af ham selv i Brev af $17/12$ 1805 til Sønnen anført — stod Fadder; det gjorde derimod Student Ørsted, Farverenken Mad. Møller og Jomfru Trine Ørsted. Den $2/10$ 1806 fødte hun atter en Datter, som d. $26/10$ s. A. døbttes Engel Sophie Albertine og døde 6 Uger gl. d. $14/11$ s. A. Den $22/2$ 1808 døde borgerlig Artillerist Johan Helms Hustru Sophie Frideriche Hansen, 25 Aar gl., af Brystsyge i St. Larsbjørnsstræde 176 og begravedes 26. s. M. paa Vor Frue Kirkes Assistent's Kirkegaard.⁸⁴⁾

Endelig fødtes i Kjøbenhavn og døbttes i Tysk-reformert Kirke Ægteparrets sidste Barn:

6. **Johan Christian**, født mellem 13. og 14. Marts 1785, og døbt 19. s. M. i Kirken, død og begravet allerede $24/12$ s. A. i Frijord. Blandt Fadderne til dette Barn nævnes foruden Sr. Lange, antagelig Faderens gamle Ven og Fagfælle, Murmester Philip Lange, en »Hr. Ellenschläger«, der utvivlsomt er Faderens Svoger, Organist Joachim Conrad Oehlenschläger.⁸⁵⁾

Paa Folketællingslisten i 1787 findes Familien opført som boende i St. Anna Vester Kvarter, Borgergade (Mtr.) Nr. 106, nu Gade Nr. 38; Anthon Bernhard Hansens Alder er angivet til 35, hans Hustrus til 37 Aar; af Børnene mangler Anna Birgitte og Johan Christian, der antagelig er døde, og den næstældste Søns Navn har nu faaet Formen **Bawardus Antonius**.

Aaret efter Folketællingen døde Musketer ved Danske Liv Regiments 6. Comp. Anthon Hansen, 36 Aar gl., af »tærende Syge«, og d. $18/3$ 1788 begravedes han paa Garnisons Kirkegaard udenfor Stadens østre Port.⁸⁶⁾ Familien boede da i Adelgade Mtr. Nr. 287 (nu Gade Nr. 47 og 49), men den syge Soldat var allerede d. $15/12$ 1787⁸⁷⁾ ført til Frederiks Hospital, hvor Døden indtraf d. $16/3$. Ved det d. $3/4$ s. A. holdte Skifte⁸⁸⁾ oplyser Enken, at den afdøde ikke forhen havde været gift, og at der af Ægteskabet med hende efterlades 3 Børn: Caspar Bernhard, 13 Aar, Juliane Marie, 11 Aar og Sophia Friderikke, 6 Aar; herefter skulde Bawartus el. Barbardus Antonius være død i Mellemtiden mellem $1/7$ 1787 og $3/4$ 1788, men han ses ikke at være anført i Kirkebøgerne som begravet. Enken erklærede intet at eje, og Commander-Sergeant V. Ploenius, der mødte ved Forretningen, bekræftede dette og oplyste, at den afdøde intet ved Compagniet havde tilgode, men derimod blev en stor Del skyldig — som allerede var afskrevet som tabt, og da der saaledes intet var at behandle, blev Forretningen sluttet.

I 7 Aar overlevede **Christine Johansdatter Tønder** sin Mand; først d. $30/1$ 1795 bukkede hun, 48 Aar gl., under for Nød og Sygdom — som Dødsårsag angives: Svindsot — og to Dage efter førtes hun fra sin fattige Bolig i Adelgade Mtr. Nr. 222, nu Gade Nr. 38, til Garnisons Kirkegaard uden for Stadens østre Port⁸⁹⁾. Noget Skifte efter hende ses ikke at være foretaget.

Ulænkeligt er det ikke, at der kan leve Efterkommere af Caspar Bernhard og Juliane Marie Hansen, der saaledes kan regne sig i Slægt med »Nordens Digterkonge«.

Noter.

- 1) Oehlenschlägers Ungdomserindringer, udgivne ved Louis Bobé, Kbhvn. 1915 — i det følgende citeret som Oe. U. — S. 5 f.
- 2) »Stam Buch gehörig August Henrich Öhlenschläger Anno 1742 d. 28. Januarius.« Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. 8° Nr. 674.

- 3) Kristian Arentzen: Adam Oehlenschläger. Litteraturhistorisk Livsbillede. 1879, S. 4.
- 4) Oe. U. S. 220, Anm. ad S. 2, Lin. 10.
- 5) Borgerskabsprotokol 1699—1723 (Kjbhvn.s Raadstuearkiv).
- 6) Frue Kirkes Vielsesprotokol 1704—13.
- 7) Lønnen var 10 Rdl. maanedlig; F. V. Mansa: Pesten i Helsingør og Kjøbenhavn 1710 og 1711, Kbhvn. 1854, S. 79.
- 8) Kjøbenhavns Skiftekomms Behandlingsprotokol II. 1721—25, S. 869.
- 9) Kjøbenhavns Overformynderis Hovedbog Litr. C. 1712—22 S. 599. Myndlingens Forældre var Niels Søfrensen Botellerer paa Skibet Damsborg »som blef med samme Skib« og hans Efterleverske Magdalene Christensdatter.
- 10) l. c. S. 772.
- 11) K. C. Rockstroh: Frue Kirkegaards Overførelse til Batteriet Trekroner i 1823, »Berl. Tid.« for $25/7$ 1925.
- 12) som ⁵⁾.
- 13) H. Malling: Vielser i Kjøbenhavn 1721—24 (Ms. i Raadstuearkivet).
- 14) Kjøbenhavns Byting. Oblig. m. Pant i faste Ejendomme 1728. Dok. er først læst til Tinge $18/10$ 1728, men udstedt $12/12$ foreg. Aar.
- 15) Kjøbenhavns Huse og Indvaanere efter Branden 1728. Kbh. 1906, S. 49.
- 16) Se om dennes Død og Begravelse og Skandalerne ved denne Lejlighed Dr. O. Nielsen: Kjøbenhavn under Kong Frederik den Fjerde, 1892, S. 120 ff.
- 17) Mag.s Resol. Prot. 1729—30, S. 39.
- 18) l. c. S. 122, 236, 366 og 432.
- 19) Som i ¹⁴⁾ S. 398.
- 20) Se saaledes Kjøbenhavns Gældskommissions Protokol for 1730, S. 76, 90 og 159; for 1731 S. 90.
- 21) Mag.s Resol. Prot. 1730—31, S. 367.
- 22) Police Nr. 942 i Kbhvn.s Brandfors.s Policeprot. (Landsark.).
- 23) Kjøbenhavns Byting. Prot. over Oblig. m. Pant i fast Ejendom. Huset betegnes her som beliggende »for an udi Pilestræde mellem Rasmus Hansens Hus p. d. nordre og Peruqvemager Servings Enkes iboende Hus p. d. syndre Side; dette sidste er Huset nærmest Østergade.
- 24) Nikolai Kirkes Stolebog (i Raadstuearkivet) 1722—39. 1733 S. 12; 1734 S. 38 b og 63; 1739 S. 30 og 59.
- 25) Sjæll. aabne Breve 1748 Nr. 108. Jep Buchs Ansøgning er dat. d. $2/3$ Kongens Resol. d. $8/3$ og Bestallingen udfærdiget d. $15/3$ s. A.
- 26) Mag.s Resol. Prot. 1749, S. 355.
- 27) Helligaands Kirkes Bog 1713—56; Frue Skoles Ligbog for de paag. Aar.
- 28) Rigsarkivets Kartotek over kgl. ansatte u. Rentekammeret.
- 29) Kirkebog for Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn 1704—13.
- 30) Trinitatis Kirkebog. Døbte og Viede.
- 31) Fortegnelse over de Aar 1728 afbrændte Gaarde og Huse.
- 32) Stadens Overformynderibog Anno 1712 Litr. C S. 772; Afkalds Prot. S. 130 Nr. 18.
- 33) Borgerskabsprot. 1724—48.
- 34) Fortegnelse over Indvaanerne i de af Branden 1728 skaanede Bydele.
- 35) Indkvarteringsmandtal 1727.
- 36) Vægtermandtal 1729.
- 37) Lygte- og Sprojteskats Mandtal 1729—30.
- 38) Som i ⁶⁾.
- 39) Frederik Hjort: Slægten Gjerløff, Odense 1904, S. 130.
- 40) Oe. U. S. 38 og 42.

- 41) Helligaands Kirkes Ligprotokol 1757—1813.
- 42) Hof- og Stadsrettens »Hvide Bog« Nr. 1 1809—11, S. 279.
- 43) Garnisons Kirke. Viede, danske og tyske Menighed, 1732—1769.
- 44) Hirsch: Fort. over danske og norske Officerer 1648—1814 IV. Ms. p. det kgl. Bibl.
- 45) Se det i Note 3 nævnte Skrift af Kr. Arentzen S. 3.
- 46) Joakim Larsen: Bidrag til Kjøbenhavns Skolevæsens Historie 1881, S. 36.
- 47) Oe. U. S. 4—5.
- 48) Magistratens Resol. Prot. 1765, S. 292.
- 49) » » » 1767, S. 19.
- 50) » » » 1768, S. 620.
- 51) » » » 1769, S. 170.
- 52) » » » 1771, S. 197.
-
- 53) Vartov Hospitals Arkiv Direktionens Senge 1761—1805 (Incl.).
- 54) » » » Examinations Prot. over Lemmernes Ejendele 1760—1837 S. 109 b.
- 55) » » » Auktionsprot. 1776—1798 S. 268 b, Nr. 662—75.
(Vartovs Arkiv i Kbhvns Raadstue-Arkiv).
- 56) »Nahmen-Register der . . . in der ev. reform. deutschen Gemeinde Getauften Confirmierten« o. s. v. 1686—1810 i Landsarkivet for Sjælland. Selve Konfirmationsprotokollen, der er benyttet saa sent som o. 1899, se Pers. hist. Tidsskr. 4. R. 2. B. S. 58, Fodnote ²⁾, er siden — hvor utroligt det end lyder! — forsvundet i Kirkens Værge og har ikke været til at opspore. Den vilde bl. a. antagelig give en lille Oplysning om de to Søkendes Fader.
- 57) Muur- og Steenhuggerlaugets Protocol 1749, S. 189 b.
- 58) Vilh. Andersen: Adam Oehlschläger. Ungdom. 1899. S. 15.
- 59) Ny Enkekasse Nr. 2388. Originalen paa et 4° Ark; selve Attesten med een Haand, formodentlig Klokkerens, Underskriften med en anden (den tyske Sognepræst).
- 60) Den Herre Zebaoths Kirkes Trolovelsesprotokol for den tyske Menighed 1770—1816; Parret blev trolovet d. 4. November og kopuleret den 28. s. M. 1777.
- 61) Garnisons Kirke. Vielser 1769—1815. Teutsche Gemeine [sic!] S. 33.
- 62) Først hos Kr. Arentzen i hans Mindeskrift 1879, S. 7; dernæst hos Vilh. Andersen, l. c. S. 14; det rette Forhold er oplyst af Louis Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreds V Bind. Kbh. 1902, S. 200; paa den dér anførte Stamtavle over Familien Oehlschläger figurerer dog fremdeles den Dag for Moderens Daab, der sikkert er urigtig, naar hendes Fødselsdag er 10. Septbr.
- 63) Christian Heinrich Lange, Musketer v. det lollandske Regiment, var allerede gift med Maria Elisabeth Lehrns Datter i 1747, da Parret d. ³/₃ fik en Datter, Anna Dorthea, døbt i Helsingørs St. Marie Kirke (S. 69).
- 64) Copulationsprotokol ved den Herre Zebaoths Kirke, dansk og tysk 1732—1769. Jormis (Jeremias?) Johan Bör eller Beer blev Kaptajn og Komp. Chef ved fynske gew. Inf. Regt. ⁴/₁₁ 1733; Major af Inf. ⁸/₁₂ 1738, Major i Regim. ¹⁹/₁ 1739; Afsked ²¹/₁₂ 1744.
- 65) Samme Kirkes Skriftebog 1732—1745.
- 66) Begravelses Protokol for Garnisons Kirkegaard i Byen 1706—1807.
- 67) Som i 64).
- 68) Som i 66).
- 69) Se 56).
- 70) A. Oe. U., Anm. S. 221 ad S. 5, L. 24.

- 71) Oe. U. S. 41 f.
- 72) l. c. S. 228, Anm. ad S. 41, L. 19.
- 73) Oehlenschlägers poetiske Skrifter, udg. af F. L. Liebenberg, 11. Del 1859. Stedet findes i Tragediens 2. Handling, S. 305 ff.
- 74) Oe. U. S. 228, Anm. ad S. 42, L. 19.
- 75) l. c. Anm. ad S. 41, L. 3 f. n.
- 76) »Des Reformierten Erziehungs-Hauses Protocoll Lit. A.«, paabegyndt 1764, men indledet med en historisk Fremstilling af den i 1761 stiftede Beklædningskasses Virksomhed. Protokollen beroede, da jeg i 1925 benyttede den, hos 2. Præst ved den tysk-reformerte Menighed.
- 77) Muur- og Stenhuggerlaugets Protocol 1749, S. 189 b.
- 78) Danske Liv-Rgt. Justitsprot. 1765—75, S. 151 ff. (Hærens Arkiv). — Kbhvn. Pol. og Komm. Kolls »Stævningsprotokol« 1766—71; Vot.prot. 1756—71, S. 372 b, og Domprot. 1759—1771, S. 573 No. 34. Mag.s Resol.prot. 1768—71, S. 662 (Raadhus Arkivet). — Danske Canc. Supplik. Prot. 6 Q No. 893 og do. 1 A No. 78; sammes 1. Dep.s Registr. 1771—73 No. 39 (D) og Missiver No. 52 (Rigs Ark.).
- 79) Justitsprotokol for det kgl. Danske Livregiment til Fods $\frac{9}{1}$ 1776— $\frac{18}{5}$ 1780 (Hærens Arkiv).
- 80) Fødselsstiftelsens Døbe-Protokol 1753—81.
- 81) Vilh. Andersen: Adam Oehlenschläger. Ungdom. S. 90.
- 82) Johannes Ewalds Levnet og Meninger, udg. af Louis Bobé, 1901, S. 340.
- 83) Oe. U. S. 42 og Anm. S. 228.
- 84) Vor Frue Kirkes Daabsprot. 1805—1813; sammes Ligprotokol 1794—1813; Kjøbenhavns Skiftekom.s Forsegl. Prot. $\frac{5}{4}$ 24, S. 425, for 1808.
- 85) Tysk reformert Kirkes Kirkebog 1686—1794, S. 224.
- 86) Begravelsesprotokol for Garnlsons Kirkegaard udenfor Stadens østre Port. 1793, S. 114 b.
- 87) Prot. over Frederiks Hospital for 1787 Nr. 2077. At han her betegnes som født i Kbhvn. kan der næppe lægges Vægt paa. Han blev indlagt, efter Rekvisition af Kaptajn Roepstorff, paa Stue MM Nr. 5.
- 88) Skiftekom.s Forsegling. Prot. Nr. 9 1781, Nr. 1089, S. 327.
- 89) Som ⁸⁶⁾ S. 163.
-